

IV Olje-og energidepartementets merknader

Bakgrunn

I departementets vurdering av om konsesjon etter vassdragslovgivningen skal gis, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved omsøkte overføring må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftforsyningssikkerheten avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Prinsippene i naturmangfoldloven (nml.) §§ 8 – 12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragsreguleringsloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i nml. §§ 4 – 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av nærværende søknad.

Statkraft Energi AS (Statkraft) er konsesjonssøker, og selskapet er heleid av Statkraft AS.

Statkraft ønsker å utnytte en større del av energipotensialet i regulerte vassdrag i Kvinnherad kommune. Folgefonnverkene som består av Mauranger kraftverk og Jukla pumpekraftverk, omfatter en rekke reguleringsmagasiner og overføringer. Installert effekt i kraftverkene er hhv. 250 MW og 35 MW. Prosjektet tar utgangspunkt i reguleringsmagasinene Blådalsvatnet, Svartedalsvatnet og Juklavatnet med formål å få en bedre utnyttelse av vannressursene i nedbørfeltet. Vannet pumpes i dag fra Svartedalsvatnet til Juklavatnet etter først å ha blitt tappet fra Blådalsvatnet. Ved en direkte overføring av vannet fra Blådalsvatnet til Juklavatnet og inntak av 6 bekker fra breen i Kvitnadalen og Botnane til overføringstunnelen som omsøkt, vil pumpedriften ved Jukla kraftverk bli avlastet. Samtidig vil den totale kraftproduksjonen ved Folgefonnverkene øke med ca 46 GWh/år. I tillegg vil overføringen muliggjøre en bedre utnyttelse av magasinene.

Eksisterende forhold i vassdraget

Området er sterkt preget av eksisterende kraftutbygging av Folgefonnverkene. Mauranger kraftverk og Jukla pumpekraftverk er lokalisert i Kvinnherad kommune, mens nedbørfelt og øvrige konstruksjoner også berører Jondal, Ullensvang og Odda kommuner. Konsesjon for nevnte utbygginger ble gitt ved kgl. res. av 18. juli 1969 med idriftssettelse i 1974.

Manøvreringsreglementet ble endret ved kgl. res. av 1. juli 2005 i forbindelse med tillatelse til regulering og overføring av Markkjelkevatnet og overføring av Kvangrevatnet for utnyttelse i Jukla og Mauranger kraftverk.

Mauranger kraftverk (250 MW) utnytter fallet mellom Mysevatn, kote 855/775 og Maurangerfjorden. Til inntaksmagasinet Mysevatn overføres vann fra flere overføringstunneler. I tillegg utnyttes avløpet fra Jukla pumpekraftverk.

Jukla kraftverk (35 MW) pumper i sommerhalvåret vann fra Svartedalsvatnet til Juklavatnet for magasinering. I vinterhalvåret nyttes Jukla som kraftverk og utnytter fallet den andre veien. Kraftverket henter også vann fra magasinene Dravladalsvatnet og Langavatnet.

Blådalsvatnet ligger i vassdraget ovenfor Svartedalsvatnet og reguleres mellom kote 1072/1018 via en tappetunnel ved utløpet. I tappeperioden om vinteren følger vannet den naturlige elva ned til Svartedalsvatnet og utnyttes fra dette lavere nivå.

Juklavatnet er et flerårsmagasin og reguleres mellom kote 1060/950. Ved stort tilsig blir vann pumpet opp fra Svartedalsvatnet og Mysevatnet til Juklavatnet ved bruk av Jukla kraftverk for magasinering. Når Jukla nyttes som vanlig kraftverk (går som turbin), fungerer Juklavatnet som inntaksmagasin for kraftverket på høyeste fallhøyde, ofte sammen med Jukladalsvatnet.

Søknad

Det er nødvendig med søknad etter vassdragsreguleringsloven til bygging og drift av en overføringstunnel fra Blådalsvatnet til Juklavatnet med inntak av bekker i Kvitnadalen og i Botnane og til overføring av Blådalsvatnet til Juklavatnet. Statkraft har utredet et alternativ uten bekkeinntakene i Kvitnadalen, som ikke er omsøkt.

Videre er det søkt om tillatelse etter oreigningsloven for ekspropriasjon av grunn m.v. og forhåndstiltredelse av arealer.

Det er også søkt om tillatelse etter forurensningsloven.

Overføringstunnelen på ca 11 km er planlagt drevet fra Markkjelkevatnet med forgreninger til Juklavatnet, Blådalen og Kvitnadalen. Tippvolumet vil utgjøre ca. 380.000 m³. Eksisterende veier vil bli benyttet, men noen korte midlertidige veier vil bli etablert og fjernet etter anleggsperioden. Det er ikke behov for bygging av nye kraftledninger. Bekkeinntakene vil i hovedsak bli bygget med atkomst pr. helikopter.

Statkraft har utarbeidet en mindre planendring av prosjektet ved at den nordligste bekken i Botnane er tatt ut av prosjektet. Dermed står en tilbake med søknad om overføring av 4 bekker i Kvitnadalen og 1 bekk i Botnane.

Produksjonsgevinsten ved prosjektet er ca 46 GWh/år.. Statkraft hevder at overføring av bekkene i Kvitnadalen og Botnane er helt avgjørende for lønnsomheten i prosjektet, som har en utbyggingskostnad anslått til ca.4,70 2007-kroner pr. kWh.

Samlet plan og Verneplan for vassdrag

Prosjektet er holdt utenfor behandling i Samlet plan, jf. St.meld. nr. 60 (1991-92). Prosjektet er ikke i konflikt med Verneplan for vassdrag.

Folgefonna nasjonalpark

Folgefonna nasjonalpark ble opprettet ved kgl. res. av 29. april 2005. Kvitnadalen lå opprinnelig innenfor fylkesmannens foreslåtte grense for nasjonalparken. Den endelige grensen for nasjonalparken ble trukket utenfor Kvitnadalen. I den kgl.res. uttales blant annet: "Miljøverndepartementet viser til at konsekvensane for naturverdiane og landskapsrommet som følge av ei overføring frå Kvitnodalen kan handsamast gjennom Statkraft sitt OU-prosjekt. Nasjonalparkgrensa skal derfor trekkjast utanom Kvitnodalen. Dersom prosjektet ikkje blir gjennomført, vil området seinare bli teke inn i nasjonalparken."

NVEs innstilling

Det er en nasjonal målsetning at det skal satses på produksjon fra nye fornybare energikilder. En bedre utnyttelse av allerede eksisterende reguleringsmagasiner er en god ressursutnyttelse i den sammenheng.

Tapet av INON-areal må vektlegges, men vil ikke være omfattende, og tiltakets betydning for opplevelsen av urørte naturområder er liten.

Når det gjelder Folgefonna nasjonalpark, mener NVE det allerede ved Miljøverndepartementets anbefaling om at nasjonalparkgrensen skulle trekkes utenom Kvitnadalen, gjort en overordnet vurdering av verneinteressene, jf. den kgl. res. av 29. april 2005. De planlagte bekkeinntakene i Kvitnadalen blir dermed liggende utenfor grensen for nasjonalparken, og kommer ikke i konflikt med disse verneinteressene. Gjennom et omfattende KU-program skulle det likevel gis muligheten til ytterligere å dokumentere grunnlag for verneinteressene i området, noe dette KU-programmet etter NVEs vurdering ikke har påvist.

NVE tilrår at Statkraft får konsesjon som omsøkt.

Kvinnherad kommune har ingen merknader til NVEs innstilling.

Hordaland fylkeskommune viser til fylkesutvalget tilråding om at tillatelse bør gis.

V Olje-og energidepartementets vurdering

Det følger av nml. § 8 første ledd at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget

Departementet bygger på følgende kunnskapsgrunnlag for innstillingen:

- NVEs innstilling av 17. desember 2009 med høringsuttalelser til søknaden
- Søknad av 8. oktober 2007 fra Statkraft Energi AS med tilhørende konsekvensutredninger
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling
- Registreringer i Naturbase
- Artsdatabanken

Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer slik at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet gir den kunnskap som kreves om arters bestandssituasjon, utbredelse av naturtyper og den økologiske tilstanden i området. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

Virkinger på naturmangfold mv.

Hydrologi og vannføring

Endrede hydrologiske forhold er blant de synlige negative konsekvenser av tiltaket. Det er planlagt å bygge 5 bekkeinntak. Rett nedstrøms inntakene vil bekkene bli tørrlagt utenom i flom – og overløpssituasjoner. Små restfelt gjør at det vil bli svært lite vann igjen i disse bekkene der

de har utløp i innsjøer. Det vil bli sterkt redusert vannføring mellom Insta og Midtra Kvitnadalsvatn, mellom Midtra og Heimsta Kvitnadalsvatn og mellom Heimsta Kvitnadalsvatn og Svartedalsvatnet. Dagens tapping av Blådalsvatn ned til Midtra Kvitnadalsvatn om vinteren opphører og erstattes av direkte overføring i tunnel. I søknaden er det ikke diskutert avbøtende tiltak som minstevannføring. I høringsuttalelsene er det heller ikke tatt opp forhold omkring minstevannføring, men mer ytringer om en generell motstand mot fraføring av vann og inngrep i gjenværende naturlige vannsystemer i området.

Departementet vurderer de hydrologiske endringene som til dels betydelige, spesielt nedstrøms bekkeinntakene. De fleste bekkeinntakene er beliggende i områder som er lite tilgjengelig for allmennheten, og en fraføring av vann vil derfor ha begrenset virkning. Det vil bli stor reduksjon i vannføringen mellom innsjøene i de berørte vassdrag.

Gjenværende vannføring ut av Insta Kvitnadalsvatn er beregnet til å utgjøre ca. 23 prosent av dagens vannføring. Denne restvannføringen sammen med lokaltilsig til innsjøene, vil bidra til å sikre en viss vannføring helt ned til Svartedalsvatnet. Bortfall av gjeldende vintertapping fra Blådalsvatnet er en fordel for naturopplevelser og friluftsliv, samtidig som det antas at isen på vannet blir sikrere og ferdselen tryggere. Departementet vurderer de hydrologiske endringene som til dels betydelige, men i forhold til allmenne interesser vurderes virkningene å være begrenset.

Grunnvann

I følge fagrapporten vil tunnelen gå igjennom et fjellterreng med bratte bergsider, dype daler og mulige sprekkesoner. Det vil derfor være en viss fare for drenering som følge av en utett tunnel flere steder enn bare i Kvitnadalen. I nord er det flere små vann som kan bli utsatt for drenering dersom tunnelen ikke tettes godt nok, fordi trykkehøyden i tunnelen vil ligge for lavt i forhold til flere av vannene. En regner imidlertid med at det er lite sannsynlig at vannene innenfor nasjonalparken vil bli berørt. For vannene i Kvitnadalen er situasjonen annerledes. Under normale driftsforhold med vann i tunnelen, vil trykket være så stort at det ikke er fare for noen drenering av vannene. Delvis drenering kan imidlertid oppstå under driving av tunnelen i anleggsfasen og ved tapping i forbindelse med inspeksjon i driftsfasen. Både konsekvensen og omfanget av en mulig drenering av Kvitnadalsvatna vil være liten til middels. En eventuell drenering vil først og fremst ha konsekvenser for landskapsopplevelsen, men departementet ser på denne faren for liten og i tilfelle av begrenset varighet.

Erosjon og sedimentasjon

Ifølge søknaden anses ikke de planlagte tiltakene å ha noen varig effekt på forhold tilknyttet erosjon og sedimenttransport utover anleggsperioden. Dette skyldes at breene på Folgefonna i det aktuelle området er tynne og forholdsvis lite aktive med mer beskjeden erosjonsevne. Dette medfører at det ikke produseres særlig breslam med tilhørende blakket partikkelholdig vann i området under naturlige forhold. I anleggsfasen må forventes noe større sedimenttilførsel i forbindelse med tunneldriving og bygging av bekkeinntak. Virkningene av eventuell erosjon og sedimentasjon anses som svært liten.

Vannkvalitet, forurensning og støy

I anleggsfasen vil sprengning, tunneldriving og bygging av bekkeinntak kunne forårsake blakking av vannet i bekker og innsjøer i tilknytning til anleggsområdet som følge av tilførte

partikler. Dette anses å være av mindre betydning, og det forutsettes dessuten at det utarbeides en plan for forurensningsbegrensende tiltak i anleggsfasen. Det er ventet små eller ingen negative konsekvenser for vannkvalitet og forurensning i driftsfasen. Det forventes en del støy fra helikoptertransport og sprengningsarbeider i anleggsfasen.

Fauna, flora og biologisk mangfold

I fagrapporten om konsekvenser for flora og fauna er verdien satt til "ingen verdi" for den flora og fauna som er registrert i områdene som blir direkte berørt av inngrepene i Kvitnadalen, Botnane og Markkjelkevatnet. Utbyggingsplanene vil ha ubetydelige negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet i områdene som berøres direkte, men viltet i området kan bli negativt berørt i anleggsperioden.

Fisk og vannbiologiske forhold

Det er ikke påvist fisk i Insta Kvitnadalsvatn etter Botnatjørnene. Midtre og Heimste Kvitnadalsvatn har en tynn bestand av utsatt ørret fra 1990 som forventes å dø med tiden. Fiske i Markkjelkevatnet kan bli forstyrret av anleggsmaskiner, men vannkvaliteten og fisken antas ikke å bli påvirket. Vannbiologien i de berørte bekkene er artsfattig uten rødlistearter, men har et intakt plante- og dyreliv. Det finnes flere bekker i området av samme type som fortsatt vil være intakte.

Landskap og friluftsliv

Området som er vurdert med tanke på landskapsvirkninger kan naturlig deles inn i 3 delområder: Kvitnadalen med de 3 Kvitnadalsvatna, Botnane med Botnatjørna og området omkring Markkjelkevatnet. I fagrapporten er landskapet vurdert til å være typisk for regionen og verdien er satt til middels. For delområdene Kvitnadalen og Botnane er det hydrologiske endringer og nye fysiske installasjoner i form av bekkeinntak, som blir de synlige og også lydmessige endringer i landskapet. For området ved Markkjelkevatnet blir det en ny stor massetipp på 380 000 m³ som skal inkorporeres i det eksisterende landskapet.

Konsekvensgraden for landskapet er vurdert til middels negativ. Høringsuttalelsene til søknaden har i begrenset grad kommentert de enkelte bekkeinntak og redusert vannføring. I stedet er det meget stort fokus på angrep på inngrepsfri natur generelt, som et meget negativt element for landskapsopplevelsen i dette området. Det blir påpekt at de 3 bekkeinntakene inne i Kvitnadalen vil medføre en mer livløs landskapsopplevelse der om sommeren. Folgefonna Breførlag og Bergen Turlag er spesielt opptatt av redusert vannføring i bekken ned i Søndre Botnatjørn som følge av bekkeinntaket Botnane sør. Denne bekken er et viktig element for landskapsopplevelsen i forbindelse med organiserte turer og turer generelt opp til Botnabreen.

Departementet vil påpeke at inngrepene nødvendigvis vil måtte synes i landskapet, men at graden av synlighet og dermed redusert opplevelsesverdi, vil variere mellom aktuelle delområder og årstider. Bekkeinntakene skal utformes og tilpasses omgivelsene slik at de blir minst mulig synlige. Bekkeinntakene vil ikke være synlige om vinteren fordi de er dekket av snø. Nedstrøms bekkeinntakene vil det bli sterkt redusert vannføring. Den omtalte bekken i Botnane vil få redusert vannføring og virke temmet etter overføringen. Her vil landskapsopplevelsen bli redusert, men stien langs bekken mot Botnabreen vil fortsatt gå langs en bekk som alltid vil ha en viss vannføring.

Utvidelsen av det eksisterende massedeponiet ved Markkjelkevatnet vil være det største inngrepet i landskapet, men vil bli plassert i et område som tidligere er sterkt preget av

vassdragsutbygging, og er i fagrapporten gitt middels til liten verdi som følge av tidligere inngrep. I anleggsperioden vil dette fremstå som skjemmende og landskapet vil også i lang tid etterpå trolig være preget av et stort areal som langsomt vil gro til med vegetasjon. På sikt vil tippområdet kunne fremstå som et frodig gressbevokst kulturlandskap, men vil aldri fremstå som vill og urørt natur.

Friluftsliv og landskapsopplevelse henger nøye sammen, spesielt i området ved Folgefonna nasjonalpark. Endringer i landskapet vil ligge utenfor grensen for selve nasjonalparken, men området ved Markkjelkevatnet og Jukla kraftstasjon synes å være utgangspunkt for turer inn mot breen og nasjonalparken. Dette området er gjort lett tilgjengelig for allmenheten som følge av vegutbygging ved tidligere kraftutbygging. Det er forutsatt at området fortsatt skal være tilgjengelig på dagens nivå slik at friluftslivet ikke blir hindret. Det er på det rene at natur- og landskapsopplevelsen knyttet til dagens friluftsliv vil bli noe redusert som følge av de nye inngrepene. De planlagte inngrepene vurderes likevel ikke å være så omfattende at opplevelsen av landskapet blir vesentlig endret. Muligheten til å utøve friluftsliv vil bli lite berørt. Departementet har merket seg at konsekvensgraden for landskap og friluftsliv er klassifisert som hhv. middels negativ og lite negativ.

Inngrepsfrie naturområder

Ifølge søknaden berører prosjektet såkalte INON areal ved at 5,43 km² går tapt av sone 2 (1-3 km fra inngrep), mens 1,91 km² endrer status fra sone 1 (3-5 km fra inngrep) til sone 2. En vesentlig del av berørt INON areal ligger innenfor grensen til nasjonalparken. Utbyggingen påvirker ikke villmarkspregede områder (mer enn 5 km fra inngrep) slik dette er definert under INON-begrepet. Måten tiltaket vil avskjære INON-arealer på, vil være ved innhugg i randsonen, og dermed ikke føre til noen oppsplitting av et større sammenhengende område. Departementet har merket seg at ifølge søknaden og konsekvensutredningene blir virkningene av tiltaket for inngrepsfri natur satt til stor negativ for Kvitnadalen og middels negativ for Botnane. En har videre merket seg at området ved Markkjelkevatnet ikke vil ha innvirkning på inngrepsfrie naturområder, da dette området allerede er berørt av tyngre tekniske inngrep fra tidligere kraftutbygging.

Folgefonna nasjonalpark, verneinteresser

Folgefonna nasjonalpark ble opprettet ved kgl.res. av 29. april 2005. Ifølge resolusjonen besluttet Regjeringen at Kvitnadalen skal ligge utenfor grensen for nasjonalparken. Her uttales:

"Miljøverndepartementet viser til at konsekvensane for naturverdiane og landskapsrommet som følge av ei overføring frå Kvitnodalen kan handsamast gjennom Statkraft sitt O/U-prosjekt. Nasjonalparkgrensa skal derfor trekkjast utanom Kvitnodalen. Dersom prosjektet ikkje blir gjennomført, vil området seinare bli teke inn i nasjonalparken."

Departementet har merket seg at fylkesmannen hevder at forholdet til nasjonalparken har fått en for snever og ufullstendig vurdering i KU. Fagutrederne, som har sett på fylkesmannens uttalelse, kommenterer dette slik: *"I fagrapporten for landskap og friluftsliv er det en lengre vurdering av dette temaet. Hele denne lar seg ikke giengi i en brosjyre (som fylkesmannen refererer til). I fagrapporten har vi lagt vekt på en nøktern og realistisk tilnærming, hvor vi viser til erfaringer fra andre nasjonalparker."*

Departementet vil påpeke at gjennom et omfattende KU-program skulle det gis mulighet til ytterligere å dokumentere grunnlag for verneinteressene i området. Departementet har merket seg at etter NVEs vurdering har ikke KU påvist vesentlige nye verdier som eventuelt burde vernes i prosjektets influensområde som ikke har vært kjent fra før. NVE kan heller ikke se at høringsuttalelsene til søknaden har fremkommet med nye vesentlige verneverdier.

Departementet legger til grunn at grensen for Folgefonna nasjonalpark ble trukket slik at planlagte bekkeinntak rent fysisk vil ligge utenfor nasjonalparken.

Departementet kan ikke se at det er fremkommet vesentlig ny dokumentasjon om verneverdier i influensområdet som ikke var kjent da grensen for Folgefonna nasjonalpark ble trukket.

Prinsippet om å hindre nye fysiske inngrep innenfor nasjonalparkgrensen skal tillegges stor vekt. I denne sak ligger de fysiske inngrep i form av bekkeinntak utenfor nasjonalparken.

Konsekvensene av slike inngrep ved f.eks. bortfall av INON-arealer innenfor nasjonalparken kan tillates etter en konkret vurdering i den enkelte sak.

Kulturminner og kulturmiljø

Den vestlige delen av Kvitnadalen og Blådalen med Kvitnadalsvatna har et kulturmiljø knyttet til en gammel ferdselsvei med varder over til Blådalen og gjennom Kvitnadalen. Verken bekkeinntakene eller den sterkt reduserte vannføringen tiltaket vil medføre, vil ifølge søknaden være synlige fra vardene. Konsekvensene for kulturminner og kulturmiljø vurderes derfor å være ubetydelige. Den samme vurderingen er gjort for området Botnane med Botnatjørna og området ved Markkjelkevatn i driftsfasen. Hordaland fylkeskommune påpeker at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 må være oppfylt i god tid før tiltaket eventuelt iverksettes.

Fylkeskommunen mener at en oppmåling av den gamle ferdselsveien bør være en del av nevnte undersøkelser. Departementet er enig med fylkeskommunen i at oppmåling av den gamle ferdselsveien omfattes av disse undersøkelsene. Etter departementets vurdering vil temaet kulturminner og kulturmiljø ikke være avgjørende for om konsesjon skal gis.

Eksisterende kraftutbygginger

Folgefonnverkene omfatter Mauranger kraftverk (250 MW) og Jukla kraftverk (35 MW) som utnytter nedbørfeltene på nordsiden av Folgefonnhalvøya. I tillegg er følgende kraftverk utbygd i dette område: Ytre Alsåker 4,9 MW, Haugafossen 0,3 MW, Eidesfossen 1,8 MW, Årvik 5,25 MW, Øyrabekken 2 MW, Gjetingsdalen 2,2 MW, Kroka 0,5 MW og Gjerde 1,7 MW.

Fremtidige kraftutbygginger

I dette området er det fattet konsesjonsvedtak for Kvitno 9 MW, Stølsdalselva 4,9 MW, Torsnes 7,4 MW, Dalelva 3,1 MW, Tveitelva 3,3 MW, Reisæter minikraftverk og Indre Jåstadelva & Kvernhusbekken minikraftverk.

Konsesjonsbehandling i dette område pågår for Øvre Alsåker kraftverk 6 MW, Yståni kraftverk 1,4 MW, Herand kraftverk 23,6 MW, Sæverhagen kraftverk 4,5 MW, Haugafossen kraftverk 3,35 MW, Tveddal kraftverk 5,2 MW, Bresete kraftverk 2,9 MW, Nedre Digraneselvi 4,8 MW, Øvre Digraneselvi 4,7 MW og Byro kraftverk 3,1 MW. NVE har sagt nei til søknaden om utbygging av Bondhus kraftverk. Saken er til klagebehandling i Olje-og energidepartementet.

Andre inngrep

Det går en 22 kV kraftledning fra Gjerde i Austre Pollen til Jukla kraftverk og videre til Svartedalsvatnet. Fra Øyre i Nordre Pollen går det bilvei opp til Jukla kraftverk og videre opp til Juklavatnet. Det er to hytter ved hhv. Goddalsvatnet og Smalaskardet sør for Juklavatn. Videre er det en hytte hhv. ved Svartedalsvatnet, mellom Inste Bokkaspelvatnet og Midtre Kvitadalsvatnet, mellom Midtre og Heimste Kvitadalsvatnet, og hhv. på Svartedalshorga, Botnasåta, Pyttafloene og nord for Svartedalsvatnet.

Samlet belastning

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli utsatt for. Vurderingene skal ta hensyn til både eksisterende og forventede fremtidige inngrep. Departementet har foretatt en nøye vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med § 10 både knyttet til selve overføringene som er omsøkt og for andre eksisterende og mulig fremtidige tiltak innenfor energi- og vassdragssektoren.

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragsreguleringsloven, må fordelene og ulempene ved de omsøkte tiltak veies opp mot hverandre. Ivaretagelse av naturmangfoldet er et tilleggshensyn i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdragsreguleringsloven. Det innebærer at overføringen av Blådalsvatnet til Juklavatnet mv. og miljøkonsekvensene av dette tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftforsyningsikkerheten og tapet av forringelsen av naturmangfoldet på sikt avveies.

Departementets oppsummering og konklusjon

Etter departementets vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger vedtaket kan ha for naturmiljøet.

Med de ulike avbøtende tiltak som kan fastsettes i henhold til konsesjonsvilkårene, finner departementet at de negative konsekvenser for natur, landskap og miljø ikke er til hinder for at det gis tillatelse til de omsøkte overføringene.

Når det gjelder prinsippet om at tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket forårsaker, viser departementet til konsesjonens standardvilkår om naturforvaltning m.v. og merknader til disse, se nedenfor. Departementet har tatt utgangspunkt i driftsmetoder, teknikker og lokalisering som ut fra en samlet vurdering og avveining av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater.

Etter en helhetsvurdering er departementet kommet til at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 8. Tiltaket omfatter bygging og drift av en overføringstunnel fra Blådalsvatnet til Juklavatnet med inntak av 5 bekker i Blådalen, Kvitnadalen og Botnane.

Statkraft Energi AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 8 til å gjennomføre det omsøkte tiltaket.

Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Tiltakshaver har søkt om tillatelse etter forurensningsloven kap. 3 både i anleggs- og driftsfasen som følge av endringer i vannføring i berørte vassdrag.. Det forutsettes at tiltakshaver tar kontakt med fylkesmannen i Hordaland i forbindelse med søknaden om utslipstillatelse for anleggsperioden.

I driftsfasen forventer NVE små eller ingen negative konsekvenser for vannkvaliteten. Influensområdet har i dag en svak sur, men ren og lite forurenset vannkvalitet. Det er ikke påvist noen resipientproblematikk i området. Videre er det ikke forventet noen negative effekter i forhold til erosjon og sedimenttransport, til tross for nærheten til Folgefonna. Ut fra dette mener NVE at det er lite sannsynlig at det vil oppstå nye forurensninger i driftsfasen. Departementet (Miljøverndepartementet) slutter seg til NVEs vurdering, og er kommet til at det ikke er nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven for driftsfasen, jf. konsesjonsvilkårenes post 10 Forurensning m.v.

Tiltakshaver har søkt om ekspropriasjonstillatelse av nødvendig grunn og rettigheter etter oreigningsloven § 2 første ledd nr. 19 og nr. 51, samt tillatelse til å ta rettighetene i bruk før skjønn er avholdt (forhåndstiltredelse) etter lovens § 25.

Departementet vil påpeke at tillatelse etter vassdragsreguleringsloven innbefatter ekspropriasjonstillatelse for avståelse av nødvendig grunn for anlegget, jf. vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1 første ledd. Det er derfor ikke nødvendig med særskilt ekspropriasjonstillatelse etter oreigningsloven her.

Departementet har kommet til at Statkraft kan få behandlet søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn er begjært.

Departementets merknad til vilkårene:

Post 2 – Konsesjonsavgifter

NVE anbefaler at avgiftene settes til kr 8 pr. nat.hk til staten og kr 24 pr. nat hk til kommunen. Departementet viser til at dette er i samsvar med praksis i de senere konsesjoner og tilrår avgifter i samsvar med NVEs anbefaling.

Post 7 – Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Det er viktig å finne frem til løsninger som gir minst mulig inngrep i terrenget og ivaretar landskapet på best mulige måte. Dette gjelder blant annet utvidelsen av det eksisterende massedeponiet ved Markkjelkevatet. Bekkeinntakene skal tilpasses omgivelsene. Ved NVEs godkjenning av detaljplanene må de tekniske inngrepene få en så god miljømessig utforming som mulig, jf. prinsippet i nml. § 12.

Post 9 – Automatisk fredete kulturminner

Undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 må være oppfylt i god tid før tiltaket iverksettes. Herunder inngår oppmåling av den gamle ferdselsstien gjennom Kvitnadalen til Blådalen.

Post 14 – Manøvreringsreglementet

Departementet slutter seg til NVE forslag om at det fastsettes ett manøvreringsreglement som omfatter hele Maurangerutbyggingen. Det nye reglementet vil erstatte gjeldende reglement fastsatt ved kgl. res. av 18. juli 1969, med endringer gitt ved kgl. res. av hhv. 26. mars 1982 og 1. juli 2005.

Departementet viser for øvrig til NVEs bemerkninger til de øvrige vilkår, som departementet slutter seg til.

Departementets merknader til manøvreringsreglementet

Ifølge NVE medfører overføringen av Blådalsvatnet til Juklavatnet med inntak av 5 bekker i Blådalen, Kvitnadalen og Botnane noen justeringer av nedbørfeltarealene som overføres til Svartedalsvatnet og Juklavatnet i forhold til opprinnelig reglement gitt ved kgl. res. av 18. juli 1969.

NVE har gjort justeringer i avsnitt 1. c der nedbørfeltarealet for bekkeinntak Botnane sør (4,7 km²) er tatt ut.

I avsnitt 1. f har NVE tatt ut nedbørfeltarealene for Blådalsvatnet og de 4 bekkeinntakene i Blådalen og Kvitnadalen (totalt 19,8 km²).

For å beskrive den nye overføringen har NVE tatt inn ett nytt avsnitt 1. h i reglementet med følgende ordlyd:

"Avløpet fra Blådalsvatnet, nedbørfelt 11,4 km², bekkeinntak i Blådalen, nedbørfelt 0,7 km², 3 bekkeinntak i Kvitnadalen, nedbørfelt 7,7 km², og bekkeinntak i Botnane, nedbørfelt 4,7 km², samlet avløp fra 24,5 km², overføres til Juklavatnet for utnyttelse i Jukla kraftverk og Mauranger kraftverk."

NVE opplyser at den nye overføringen ifølge tiltakshaver ikke vil medføre større endringer i magasin vannstandene. Alle berørte magasiner som Juklavatnet, Svartedalsvatnet, Dravladalsvatnet og Blådalsvatnet vil bli manøvrert innenfor de reguleringsgrenser som ble gitt i den opprinnelige konsesjonen av 18. juli 1969.

Departementet har ikke funnet grunn til å tilrå minstevannføring forbi de nye bekkeinntakene.

Vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom:

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden
- samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktiviteten er større enn tapet av miljøkvalitet og

-formålet med de nye inngrepene ikke med rimelighet kan oppnås kostnadseffektivt på andre miljømessige bedre måter.

Formålet med overføringen er å øke produksjonen av fornybar elektrisitet. Departementet bemerker at forringelsen av naturmangfoldet på sikt må ses i sammenheng med dette formål. Ny regulerbar vannkraft har en særlig høy verdi, fordi innslag av en stadig større andel uregulert kraftproduksjon ikke gir samme handlingsrom, noe som er avgjørende for utnyttelsen av energiresursene fremover. Departementet har kommet til at det ikke er andre alternativer til vannkraft som gir tilnærmedesvis samme reguleringsevne. Samfunnsnyttens av tiltaket må anses som betydelig. Etter departementets vurdering kunne en ikke ha oppnådd tilsvarende nytte like kostnadseffektivt på annen miljømessig måte. Departementet finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

1. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer § 8 gis Statkraft Energi AS tillatelse til overføring av Blådalsvatnet til Juklavatnet med inntak av 5 bekker i Blådalen, Kvitnadalen og Botnane i Kvinnherad kommune i Hordaland.
2. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt Olje-og energidepartementets foredrag av xx.yy. 2012.
3. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av xx.yy.2012.

Forslag

til

Manøvreringsreglement for regulering av Maurangervassdragene i Kvinnherad, Jondal og Ullensvang kommuner, Hordaland fylke

(erstatte reglement gitt ved kgl.res. av 18.07.1969, senere endret ved kgl.res. av 26.03.1982 og sist endret ved kgl.res. av 01.07.2005)

1. Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. Høyde m	Maks flom
		Øvre kote	Nedre kote				
Kvanngrovatn	970,5	972,0	937,0	1,5	33,5	35,0	973,5
Dravladalsvatn	938,5	957,0	880,0	18,5	58,5	77,0	958,5
Jukladalsvatn	1082,9	1082,9	990,0	-	92,9	92,9	-
Heimste Revavatn	1146,0	1147,0	1141,0	1,0	5,0	6,0	1147,5
Juklavatn	1010,4	1060,0	950,0	49,6	60,4	110,0	1061,0
Langavatn	962,0	962,0	927,0	-	35,0	35,0	-
Heimste Svartedalsvatn	833,6	860,0	780,0	26,4	53,6	80,0	861,5
Innste Svartedalsvatn	837,6	860,0	780,0	22,4	57,6	80,0	861,5
Blådalsvatn	1072,1	1104,0	1018,0	31,9	54,1	86,0	1105,0
Mysevatn	814,9	855,0	775,0	40,1	39,9	80,0	856,5
Stutatjern	1216,0	1217,0	1214,0	1,0	2,0	3,0	1217,5
Holmavatn	1132,0	1133,0	1127,0	1,9	4,1	6,0	1133,5
Markkjelkevatnet	740,0	740,0	737,0	-	3,0	3,0	-

b. Avløpet fra 2,8 km² av Bleelvas nedbørfelt overføres til Revevatn.

For Dravladalsvatns og Jukladalsvatns vedkommende refererer høydene seg til vassdragsvesenets nivellement L.nr.523 for 1963, for Juklavatn og Svartedalsvatns vedkommende til L.nr.535 for 1964 og for Mysevatns vedkommende til L.nr.516 for 1960.

For Markkjelkevatnet refererer høydene seg til SKs høydesystem (NN 1954).

De øvrige vatn har høydegrunnlaget fra fotogrametrisk kart fra 1963.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Pumping

Avløpet fra Markkjelkevatnet sitt nedbørfelt på 2,81 km² pumpes inn på tunnelen mellom Jukla kraftverk og Svartedalsvatn for utnyttelse i Mauranger kraftverk, eventuelt videre pumping opp til Juklavatnet.

Overføringer

a. Avløpet fra Kvanngrovatn sammen med avløpet fra Skarvabotn, nedbørfelter oppgitt til henholdsvis 10,8 og 3,2 km², overføres til Dravladalsvatn.

c. Avløpet fra 10,5 km² av Dravladalsvatns partielle nedbørfelt med tillegg av avløpet fra Langavatns og Botnanes felt er på henholdsvis 2,8 og 3,0 km² samt de under a. nevnte felter): samlet avløp fra 30,3 km², overføres gjennom Jukla kraftverks tunnelsystem til Svartedalsvatn.

d. Avløpet fra Heimste Revavatns nedbørfelt på 7,5 km² med tillegg av avløpet under b. overføres til Jukladalsvatn og kan sammen med avløpet fra dettes partielle felt på 6,4 km² og fra Jordalstjerns felt på 3,6 km²): totalt 20,3 km² - overføres til Juklavatn, eller om ønskes direkte til driftstunnelen for Jukla kraftverk.

e. Med opptagelse av avløpet fra Juklavatns partielle nedbørfelt på 15,8 km² overføres avløpet under d) -): tilsammen 36,1 km² til Svartedalsvatn.

f. Det samlede avløp fra feltene nevnt ovenfor med tillegg av avløpet fra Svartedalsvatns partielle nedbørfelt -): 71,1 + 13,1 = 84,2 km² samt avløpet fra 23,7 km² av Bondhuselvis og fra 1,0 km² av Rednedalsbakkens nedbørfelter - overføres til Mysevatn i Austrepollselvi.

g. Avløpet fra Kvanngrevatnets felt på ca. 1,3 km² overføres til Langavatn for utnyttelse i Jukla kraftverk og Mauranger kraftverk.

h. Avløpet fra Blådalsvatnet, nedbørfelt 11,4 km², bekkeinntak i Blådalen, nedbørfelt 0,7 km², 3 bekkeinntak i Kvitnadalen, nedbørfelt 7,7 km² og bekkeinntak i Botnane, nedbørfelt 4,7 km², samlet avløp fra 24,5 km², overføres til Juklavatn for utnyttelse i Jukla kraftverk og Mauranger kraftverk.

2.

Ved manøvreringen skal has for øyet at de naturlige flommene i vassdragene ikke økes. Ved overløp i magasinene skal disse ikke tilføres vatn gjennom overføringsorgan og ved overløp i Dravladalsvatn skal driftsvatn for kraftverket fortrinnsvis tas fra dette magasin. Vannslipping fra magasinene forhåndsvarsles ved oppslag på sentralt trafikkerte steder.

I tidsrommet 01.07 – 30.09 skal vannstanden i Markkjelkevatnet ikke underskride kote 738,0 med mindre dette er nødvendig for å opprettholde pålagt minstevannføring (se neste avsnitt). Dersom vannstanden i Markkjelkevatnet når kote 737 (LRV) og tilsiget er lavere enn minstevannføringskravet, slippes hele tilsiget.

Når vannføringen i Øyreselva ved utløpet til fjorden er lavere enn 300 l/s i tiden 1. juli til 1. november skal det slippes en vannføring fra Markkjelkevatnet på minst 200 l/s. Vannslippet skal pågå inntil vannføringen i Øyreselva overstiger 350 l/s.

Markkjelkevatnet pumpe skal ikke være i drift når det slippes minstevannføring fra Markkjelkevatnet.

Når vannstanden i Markkjelkevatnet i tidsrommet 01.07. – 30.09 er lavere enn kote 738 på grunn av minstevannføringslipp skal vannstanden hurtigst mulig bringes opp til dette nivået når kravet til minstevannføringslipp opphører. Pumpen kan ikke settes i drift før vannstanden har nådd kote 738,0.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann,

fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Forslag
til
vilkår for tillatelse for
Statkraft SF
til å overføre Blådalsvatnet til Juklavatnet med inntak av 5 bekker i Blådalen,
Kvitnadalen og Botnane
Kvinnherad kommune

1

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon samtidig med hovedkonsesjonen for Folgefonnutbyggingen, gitt ved Kgl. res. 18.07.1969. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10, post 3, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 8,- pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 24,- pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond særskilt for hver kommune som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal

anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket og avgivelse av kraft, jf. post 19 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1 000,-.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som

omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a. å sørge for at forholdene i de berørte vassdragene er slik at de stede egne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.

- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdseil m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Vegger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlignjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av regulerings- og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings- virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres

benyttelse. Konesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konesjonskraft)

Konesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 3. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtaket om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14, 19, og 21 kan medføre at konesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år

22

(Tinglysing)

Konesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.